

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Asia: Vehmaan lomituspalveluiden lausuma asiassa
VN/8515/2019
VN/8515/2019-STM-31

Lausuma:

Maatalouslomituksen merkittävyys

Maatalouslomitusta on merkittävä osa maatalousyrittäjän sosiaaliturvaa sekä kotimaista ruokahuoltoa. **Tässä maailmantilanteessa ruoan tuottaminen on noussut ykkösprioriteetiksi.**

Lomituspalveluilla tuetaan yrittäjän sosiaaliturvan toteutumista, työssä jaksamista sekä työurien pidentymistä. Tämä on ehdottomasti oltava tekstinä mukana, ettei EU katso lomituspalveluita pelkästään valtion tukijärjestelmäksi.

Lainsäätäjän tulee huomioida kokonaisvaltaisemmin tilojen määrän jatkuva ja kiihtyvä lasku. Vuosiloman määrä on pysynyt samana jo vuosien ajan sekä yhtäaikaisuusvelvoitetta on kiristetty vähän kerrassaan niin kuin taas tässäkin lakiesityksessä.

Maatalousyrittäjän sidonnainen työ ilman viikonloppuvapaita ja arkipyhävapaita rasittaa henkisesti ja fyysisesti. Vuosiloman määrää tulee ehdottomasti lisätä esimerkiksi 33 päivään kalenterivuodessa ja säilyttää sosiaaliturva niille maatalousyrittäjille, jotka jatkavat alalla.

Eläinyksikkörajan nostaminen 9 eläinyksikköön

On täysin epätasapuolista maatalousyrittäjiä kohtaan, jotka hoitavat suurella sydämellä ja ammattitaidolla ns pieniä tiloja ja ovat varsin usein täysin velattomia ja pärjäävät tasapainossa. Lomitus on näille tiloille todella tärkeä, koska he hoitavat eläimet omin voimin ilman palkattua työvoimaa, eikä nykyään ole esimerkiksi naapuriapua saatavissa. Miten ihmeessä nähdään, että ns pienyrittäjät eivät tarvitse sosiaaliturvaa kotimaisen ruoan omavaraisuuden varmistajina! Lomituksella voidaan taata pienyrittäjienkin jaksaminen.

Olemme käytännön työssä todenneet, että 6 eläinyksikön raja toimii tosiasiallisesti, tällä määrällä yrittäjä voi jo työllistää itsensä. 3 työtunnin rajaus lakiesityksessä on hyvä, eihän se ole yksi yhteen eläinyksiköiden kanssa.

Samanaikaisesti pidettävät vuosilomapäivät

Moni voi pitää halutessaan yhtä aikaa, mutta pakkoon se ei voi perustua. Suuri osa yrittäjistä haluaa pitää lomansa eriaikaisesti yrittäjävastuuseen perustuen.

Yhtäaikaisen loman pidon edelleen lisääminen tarkoittaa suoraan siirtymistä tilakohtaisiin vuosilomiin.

Vahingonkorvausvastuut tulee selvittää etukäteen, kouluttaa lomittajia tekemään tilanhoidollisesti kustannustehokkaat ja toimintaa tukevat päätökset sekä saada maatalousyrittäjiltä valtuutukset lomittajille tehdä tarvittavat päätökset.

Jos tilakokoa yhtäaikaisuusvelvoitteen piirissä kasvatetaan edelleen, yksi lomittaja ei ehdi eikä jaksakaan enää tehdä molempien tehtäväosuutta. Tämä tarkoittaa kahden osa-aikaisen lomittajan työllistämistä yhden kokoaikaisen sijasta.

Jos yhtäaikaisten lomien määrää kasvatetaan edelleen, se aiheuttaa ns lomien "säästöä" kesälomakauteen ja lomittajien työllistäminen tasaisesti ympäri vuoden vaikeutuu.

Kymmenen tunnin päivä on pitkä aika ajatellen yhden lomittajan työpanosta, koska maatalousyrittäjä ei yleensä hyväksy poissaolon aikana tapahtuvaa lomittajan vaihtoa (poislukien lomittajan sairastuminen). Lomaa halutaan pitää usein 5 – 7 päivää peräkkäin, jota ei voida toteuttaa enää yhden lomittajan työpanoksella työaikalain mukaisesti. Esimerkiksi tilanne, jossa työskennellään kahdella tilalla yhtä aikaa tai ilman varoaikaa, mikä ei ole mahdollista tautisuojausten takia (48 h). Lisäksi eläinten saapuminen ja poistuminen, sairastuminen yms poikkeavat tilanteet aiheuttavat viikoittain lisää työaikaa, jolloin työpäivä voisi venyä lähelle 12 tuntia päivässä. Valtava vastuu hoitaa loppuun kaikki poikkeavat tilanteet siirtyy kokonaan lomittajan harteille. Näitähän ei voida huomioida lomittajien työvuorolistoissa, koska ne eivät ole säännöllistä työaikaa.

Kunnallisessa lomituksessa hoidetaan kaikki asiakkaat tasapuolisesti, heitä ei valikoida, kuten itse järjestetyssä. Emme voi kouluttaa itse järjestettyä lomitusta tekeviä, siellä esiintyy väärinkäytöksiä valitettavan paljon. Siinä on annettu täysin vapaat kädet. Valvonta puuttuu kokonaan. Itse järjestetty taho käyttää jopa markkinointiin tätä keinoa. *"Siirryn itse järjestettyyn, koska se on paljon vapaampaa"* = lue sitä ei valvota! **Valtion rahoitusta käytetään täysin ilman mitään valvontaa!**

Oikeus sijaisapuun

Lomitus on sosiaaliturvaa. Henkilöllä on oltava mahdollisuus saada sairausloma työstään tarveharkintaisesti, kun hän on estynyt sitä tekemästä.

Tällä hetkellä toimimme niin, että yrittäjä pärjäisi oman varajärjestelmän turvin 1-2 päivää tai esimerkiksi viikonlopun yli. Ei voida olettaa, että tilalla olisi pärjättävä ns sisäisin järjestelyin muutamaa päivää kauempaa. 14 päivää on varsin raskasta selviytyä oman työosuuden lisäksi muiden töistä. Tässä suuri riski uupumiselle. Esimerkkinä $14 \text{ pv} \times 9 \text{ h} = 126 \text{ h}$ eli 63 h/vko, vrt lomittaja ylityöraja 56 h/vko.

Usein saamme lomittajan nopeastikin järjestymään, mutta sijaisavussa voi tulla väliinkin haasteita järjestää 1-2 päivää, jolloin yrittäjä järjestää tarveharkintaisesti välillä itse.

Tämä heikentää entisestään lomittajien työllistymistä tasaisesti ja kokoaikaisesti ympäri vuoden sekä lisää osa-aikaisten lomittajien tarvetta. Mitä nopeammin sairausloma saadaan järjestettyä mahdollisimman joustavasti, esimerkiksi voidaan saada järjestymään lomittaja pelkän lypsyn ajaksi tai ruokintaan ja muut hoituvat sisäisin järjestelyin tilapäisenä järjestelynä, sitä nopeammin toipuminen voi alkaa.

Laki tulee olla selkeä ja yksiselitteinen: yrityksessä on oltava riskienhallintasuunnitelma. Yrityksen on pärjättävä siihen saakka, että lomitushallintoon saada yhteys ja siellä voidaan alkaa yhteistyössä selvittämään tilannetta, kuinka nopeasti lomittaja on saata-vissa. Yritysvastuu säilyy aina maatalousyrittäjällä. Mutta 14 päivää on liian pitkä aika pärjätä ns sisäisin järjestelyin. **Järkevin aika voisi olla 3 päivää.**

Takaisinperinnän kohtuullistaminen

Tulee säilyttää, koska maatalousyrittäjä ei tiedä etukäteen esimerkiksi vakuutusyhtiön päätöksiä. Tällöin maatalousyrittäjällä ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta suunnitella esimerkiksi eläimistä luopumista tai vähentämistä.

Lomitusta edeltävät maatalousyrittäjän toimenpiteet

Poistettu kokonaan koneiden ja laitteiden osuus eli maatalousyrittäjän velvollisuus huolehtia koneiden työturvallisuudesta. Tämä on ehdottomasti oltava mukana. Lomituksen hallinto ei mitenkään voi hallinnoida tilojen koneita ja laitteita ja siten vastata niistä työtapaturman sattuessa.

Maatalousyrittäjän tulee huolehtia sitä, että maatila koneineen ja laitteineen täyttää työturvallisuudelle asetettavat vaatimukset sekä antaa lomittajalle ohjeet koneiden ja laitteiden käyttämisessä.

Kotieläintuottajat, jotka toimivat siipikarjantuotantoa harjoittavissa yrityksissä, voisivat jatkossa saada lomituspalveluja myös tuotantotauon aikana

Miten siis lihasikalat? Tasapuolisuuskysymys. On huomioitava myös lain lähtökohta: hoidetaan eläimiä ei rakennuksia. Lomittaja ei ole puhdistustyöntekijä. Miten lomitus käytännössä järjestetään huomioiden sähkölaitteet, kemikaalit sekä tyhjennys- ja purkulaitteet sekä tarvittava koulutus ja vakuutus? Miten lomitustyöaika määritetään, kun ei ole eläinyksiköitä?

Jalostushevosten määrittäminen

Mikä määritelmä on ja miten sitä seurataan? Mistä saamme ne todistukset, että hevonen on esimerkiksi astutettu, mutta luonut tms.. Eli byrokratian määrä lisääntyy!

Itse järjestetty lomitus

Säilytetään nykyinen aikaraja ennallaan 2 kalenterikuukauden loppuun mennessä. **Tämä aikaraja tarvitaan käytännön työn tasolla.**

Hallinnon työmäärän suora lisääntyminen

Kuinka paljon lisääntyvää valvontaa tullaan vaatimaan? Esimerkiksi kuinka paljon eläimiä kunakin lomitusajankohtana on. Työvuorosunnittelun haasteet tulee myös huomioida.

Yhteenveto

Vehmaan lomituspalvelut korostavat, että lomitushallinnon resursseja on oltava riittävästi myös tulevaisuudessa.

Me teemme todella tarkkaa työtä esimerkiksi kokonaistyöajan määrittämisen suhteen todellisuuteen perustuen. Perusteet lähtevät aina tilakäynnistä. Sen jälkeen voidaan tehdä TTS-manager ja määrittää tilan työskentelyajat yrittäjää ja lomittajaa kuullen.

Kaikki hallinnon työvaiheet varmistavat koko toiminnan oikeellisuuden ja taloudellisuuden.

Vehmaalla, 2.8.2022

VEHMAAN LOMITUSPALVELUT

Pirjo Mäntynen

Lomituspalvelujohtaja

pirjo.mantynen@vehmaa.fi

050-4087471